

Womhaj Bóh!

Ciślo 48.

26. nov.

Łětnik 3.

1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju so kóždy sobotu w Šmolerjez knihiczišcežetni w Budyšinje a so tam dostacź so štwórtlětnu pšchedplatu 40 np.

Na šwjedžen semrjetnyh.

Šjew. Jan. 21, 4: „Bóh budže setrěc wšchitke šylsy i jich woczow.

Kotre šylsy so setrěja? Tak so praschamy, hdyž so tutón hlóš šlyšecź da. Wšchitke šylsy, praji so, ale pšchistajene je: i jich woczow, i woczow prawnych, tych džěczi Božich. Wěrne kšesćizjanste šylsy, kotrež so Bohu lubja, so hižo tu a junu tam na pschezo setrěja, to so šylsy rostacza, nusy a lubosće.

Šylsy rostacza šmy pscheliwacź škladnosće měli šandžemu šrijedu. To bě pokutny džěń, na kotrymž šmy so na naše hrěchi a pschestupjenja dopomnicź šmeli. Štoržicź a žarowacź a plakacź šmy dyrbjeli na šamnych so a na našu nježakownosć a njeoškusnosć pschecziwo našemu Bohu. Jeho dobrota chze naš k pokucze njesć a my nješmy chzyli. Mješku nam šylsy rostacza do woczow šupale? Albo šcze my wote msche šchli bjes hanibowanja, bjes rudženja a bje wscheho želenja, hdyž je so wam Bože šłowo wo pokucze přědowało a wo hrožazym šudže? D, dha džicze do so a njech wasche šwědomnje wotuczi a waš hrjeba, so so Boža šrudoba a Bože želenje na waš da. Tajkeje Božeje šrudoby wam žel njebudže, tajke šylsy rostacza so setrěja, a to hižo tu na šemi. Šdyž my, kaž junu Šětr a Šawoł, abo kaž Madlena a žlonik Žachejus, kaž šchachar na šchizju do so džemy a na šwoju wutrobu dyrimy, hdyž my jenož kaž šhubjeny šyn šwoju hrěšnosć a winu pošnajemy a wo hnadu a šmilenje prošmy, dha budže so hlóš

i njebieš šlyšecź dacź: njeplacź, tež so tebe je tón law i Žudy pschewinył, wěć jenož a njeboj so, twoje hrěchi so tebi wodate. Šbóžni so ezi šrudni, pschetož woni budža trošchtowani. Jenož dži a njehrěsch dale wjazy. Šewak, hdyž i noweho do hrěcha šwolisch, hdyž šašo do špytowanja šapanjeich, budže twoja štyšnosć wjetšcha a budžesch bjes pschestacza žalosćicź a plakacź dyrbjecź. — Junu pak so tute šylsy žyle i našchich woczow setrěja, hdyž šmy tam, hdyž žana šłosć a žadny hrěch naš nježeli wot našeho Boha, hdyž šwjaty Duch naš wodži na honach njebiešteje šbóžnosće, hdyž krej a prawdosć Šhryštuka je našcha drašta pschistojna. Duž hladaj i wutrobnym trošchtom so twójimi lubymi, kofiz so w tym Šnjesu wumrjeli a wotpoczjuja wot šwojeho džěla a so po czežkim bėdženju nětko pschewinyli.

Tola pak, tak dolho hacź tu šhodžicź mamy w cžemnym dole, wschelake šte naš tyšchi na cžěle a na duschi, na kuble a na cžesczi. Šchtó mohł licžicź šylsy, kotrež šhudy w šwojich štarosćach w šwojim domje, šhory na šwojim ložu w czežkich bolosćach, šprawny na šrudnych šhonjenjach, hanjeny a ranjeny na šwojej cžesczi, wot štych nješopschecza pošnych nješpscheczelow w potajnym pscheliwa? Kaž wjele cžłowjetow, tak wjele šchiznoscherjow, kaž wjele dnjow, tak wjele wobcžežnosćow je na tutym šwěczi! Derje, tute šylsy so hižo tu setrěja, hdyž šmilne dusche pomoz škicza a i mišym trošchtom so k nam bliža. Alie žyle so hakle junu tute šylsy nusy pschestanu ronicź, hdyž šmy wušchli i tuteho žiwjenja do tamneje krašnosće, hdyž šmyercź wjazy njebudže ani šrudoba ani wołanje ani

bolosć wjazy njebudze; pschetož prěnje je saschło. Tam so dopjelni, sčtož prajene je: Kofsiž se khljami rozšywuaju, czi budza s wjekełoscju žnjecž, woni tam a sem khodža a pschindu s wjekełoscju a noscha kwoje knopy. Duž dha teho dla spominaj na twojich lubnych, kofsiž su wufnyli a wscho horjo pschewinyli a troschtuj so s tym: junu, junu dyrbi to, sčtož naš tyšchi, kwoj kónz dostacž, junu budze njesbože wot naš daloko prjecž wostacž; junu dyrbi naš sa frudnosć wjekełoscž wobdawacž.

Szylsy luboscze pať so kwěcža wschitkim naschim lubym, hdyž jich kmjercž njesmilnje wot nascheho bofa torhne. Dženša so naschich wutrobom s noweho hluboke rudženje dōtknje, hdyž spominamy na tych, s kotrymž bēchmy psches swjaski luboscze tu stowaršcheni. Pschi marach a rowach njeskmy khljam wobaracž mōhli a s nowa s nimi wopłakujemy na tutym dnju kwojich lubnych wotkāl-hicze. Twoje lube džecžo, twōj kwěrnny nan, twoja lubowana macž, twōj spratny muž, twoja starobliwa mandželsta a wjele drohich pscheczelow — czi wschitzy su tebe wopušcžili. Ty stejšich tu a w dopomnjenju na nich so czi khlly s woczow ronja. A tele Bōh s twojich woczow junu setreje, hdyž tež tebe tōn Knjes žiwjenja a kmjercze sawoła k wjekełemu sašowidženju. Teho dla džakujemy so temu Knjesej sa tajku nadžiju a troschtujemy so s tym bjes sobu, so žadyn bjes nami njeje sam bebi živy a žadyn njewumrje sam bebi. Hdyž pať živi kmj, kmj temu Knjesej živi, wumrjemy my, dha wumrjemy temu Knjesej, teho dla, njech my kmj živi abo njech wumrjemy, kmj my teho Knjesa. — Hamjeń!

Jesuf a cžlowjetojo.

IV.

Jesuf a khudzi.

2. Khudoba je nusa.

Tamny mudry knjes, wo kotrymž kmj wōndano powjedali, ma pońnje prawo, hdyž praji, so klowje khudoba a bohatswo tu a tam něšto žyle wschelake wosnamjenitej.

„Wyrčiz Wylem je w dobrych wobstejnoscžach; wōn kōždu njedzeli kwoj kuff mjaša je“, tať bychu w mojej prěnjej wofadze prajili. Tu w Bremenje pať mōžesch khlšchecž: „Wny kmj žakońnje khudzi, my mōžemy jenož dwōjzy abo trōjzy wob tydžen mjašo jescž.“ Wnyšle su wschelake. Tať so na jonym blaťu tōn, kiž ma 500 hrinow, bohaty mjenuje město teho, so tajki bohaty židowski bankier hordosnje na mužika dele hlada, kiž jenož kwoje 500,000 hr. samože.

Runjež to wschitko wopominamy, tola pschi tym wostanje, so je khudych a bohatyh. Sčto k temu kłuscha, hōdne žiwjenje wjesč, wo tym wschaf su myšle we wschelach wobstejnoscžach a krajach wschelake. Tež to nicžo njewuczini, hacž wobšedženstwo bohateho je kwěcžatych pienjes abo s polow a se skotu wobsteji. S wēstotu mōže so tōn bohaty mjenowacž, kiž ma tych wēzow, kotrež k swontownemu bycžu kłuscheja, wjazy hacž trjeba. Tōn pať so khudy mjenuje, kiž telko nima, so mohť bjes staroscze živy bycž.

Wschitzy ludžo maja najprjedy to žadanje, so chzedža so njesč, hdyž su hlōdni, a jeli so chzedža dželacž, maja tež prawo, bebi to žadacž. Gudžo, kiž na kwěcže kwoju pschikłuschnoscž dopjelnja, mōža bebi tež žadacž, so wobhdjenje dostanu, w kotrymž mōža pschistojnje a w mēnje živi bycž, so mōža so wobletacž, so njetrjebaja hymu mrēcž. Hlōdny cžlowjek, po proschenju khodžazy cžlowjek, cžlowjek, kiž byhlenja nima a rostorhany khodži, je wopravdže khudy. Wōn je bjes dwēla czežke wobskorženje pschecziwo cžlowštemu towarštwu, w kotrymž je živy, jeli njeje psches lēnjoscž a njerodnosć do hubjenstwa pschichol.

Sa chzu na jene spomnicž. W naschich wulkich městach, do kotrychž so wschitzy czišchcža, je nusa sa maľnych ludži wulka, dokeľ czežke stroweho wobhdjenja namakaja. A ta nusa lēnich kamych njepotrjehi. Nē, staršchi, kiž maja wjele džecži, su wofebje potrjeheni. Tajke kwojby ničto do hospody njerodži a to

teho dla niž, dokeľ wobhdjenje bóle wobschodža. To je wutrobuhnujaze, sčtož mōžesch w tym we wulkich městach wobladacž.

Alle s žyła njesku we wschitkich wjetšich městach byhlenja sa khudschich w tej mēnje pschibjerake kať su wobhdlerjo pschibjerali. S teho je pschichlo, so je pčaczišna sa hospodu žakońnje rostka. Kōždy džen mōžesch ludži se khlšojtmaj woczomaj widžecž, kiž storža, so po prawom „jenož sa hospodu“ džekaja. A kajke su to rumy, w kotrychž dyrbi pschewymacž. So psches to strowoscž czerpi, hdyž dyrbi jich tať wjele w maľnym rumje hromadze bycž — so pať tež pōcziwoscž schoduje, je wēsta wēž — teho runja, so mužojo s tajkich rumow hušto prjecž khwataja, so bychu w koczmach wucžek namakali, niž mjenje, so žyle kwojšne žiwjenje pschi tych wobstejnoscžach czerpi a so dyrbi so powrōczazy duch do wutrobom tajkich sakorjenicž, kofsiž so ženje wēstje domińny njewjebela. Wopravdže lēnje hacž wschitko powjedanje pschecziwo sozjaldemokratiji by bylo, hdy bychu so sa to postarali, so kōždy džekamy a porjadny cžlowjek tež kwoje spodobne a tunje wobhdjenje dostanje, s kotrehož jeho ničto wuhnacž njemōže.

Sčtož so wot jenotliwych wofobow a privatnych towarštwom w tym nastupanju cžini, je jara džakahōdne. Alle je tola jenož kapka wody na horzy kamjeń. — Abo dyrbiat jow tež stat sakroczič? To by frudnje bylo. — Alle tať abo tať — pomhacž so dyrbi, hewaf nasch lud czežkim strachotam napschecziwo khwata.

Haj, ja bebi swazu, kōždeho cžlowjeka khudeho mjenowacž, kiž je stajnje w bojosčzi živy, hacž tež sašo domińny namaka. Haj, wōn je khudy, hdyž tež ženje hišchcže hlōdny byť njeje. A „niškeho muža“ hišchcže došč a nadosč druheho trjehi. Wschitko hubjenstwo, kotrež hdy kraj potrjehi, jeho najbōle wobczežuje. A sčto chze sapoczecž? Hubjene žne abo wot kralow na buršy na njeknicžomne waschnje do skutka stajene podroženje khlēba, wuhla, petroleja — khudeho žakońnje czišchcži, runjež to bohaty maľo cžuje. Hdyž pschekupstwo hubjenje dze abo hdyž wōjna wudry, sto tyšazy dželaczerjom khlēb šhubi. A k temu kłuscha hišchcže strach dželaczerja, hdyž bebi na tōn džen myšli, hdyž budze khorny a hubjenn.“

Wni knano něšto wotmolwi: „Ty pschecžornje hladašch; w naschim cžafu njetrjeba ničto hlōdu wumrjecž.“

Njech tež to je, runjež tež hišchcže wēste njeje. Alle je to sboža došč, so njetrjebasch runje hlōdu wumrjecž? Wnyšlcže bebi, so khudy muž tež wo kwoju czešč njerodži? Njemyšlcže bebi wy, so je tajkim ludžom napschecziwne, hdyž dyrbi wot tych křjōdkow živi bycž, kiž wot blida bohateho muža padaju a kotrež so jim hušto s hrubym klowem podawaju? Njeje muž tať doľho khudy, doniž wēsteho wuhlada nima, so po žiwjenju pońnym kwěrneho a pilneho dželanja so skhilecž a ponizowacž njetrjeba, ale so ma bebi žadacž, so by hōdne sastarany byť?

Njewotmolwecze mi: „Sčtož so se staroscju bēdži, tōn praweje khrobkoscze k žiwjenju nima, hdyž by tež millijonar byť. Ničto njewē, sčto jemu pschichodny tydžen pschinješe.“

Na tym wschaf je něšto wērne. Wopravdže pať je tola tať, so ma bohaty sacžowanje spodobneje wēstoscže, kotrež khudy paruje. Wo tym, tať mōža džeczi Bože bjes staroscze živi bycž, rēcziwy pschizšcho. Alle czi, kofsiž maja něšto wot tajkeho smyšlenja, budža pschledni, kiž budža bebi to wot druhich žadacž. Wone je dar hnady. Alle tež najpobožnišchi budža sa tym itacž, bebi a tym kwojim pschichod po mōžnosčzi wēsty scžinicz.

Nē, my, kiž mamy so lēnje w žiwjenju, dyrbiwy se wschej mozu na tym dželacž, so bychmy khudobje žahadko wotewšali. To žahadko rēla staroscž; — staroscž ludži niž jenož wo jēž, ale tež wo to, so njebychu do ponizowazyh wobstejnoscžow pschichli. Nowe sakonje, w naschim wōtžnym kraju date, su bjes dwēla wjele cžinike. Khorny, hubjenn, stary dželacžer a sastojnik njetrjebataj po proschenju khodžicž a so tež wulzy jara džakowacž njetrjebataj, hdyž kwoju rentu dostanjetaj, pschetož to je jeju sakonške prawo. Wni pať so sda, so dyrbi sastaranje hišchcže wjele bohatsche bycž, so bychu so jēdojtemu sčtomej staroscže a styšnosčze korjenje wufopale.

Wo tajkim: Khudoba je nusa. Wona je wschudžom a we wschitkich cžafach jako tajka so wobhladowala. Tež w Božim klowje so jako tajka wobhladuje. (Potracžowanje.)

Dopomnjenje na kralowu Luisu.

Chzu radšho do Božeju rukow, dyžli do rukow cžlowjekow padnyč.

Wo lētach mēra a wjebela pschindžechu wot lēta 1806 sem lēta hlubokeje žakoscze. Wo njesbožownymaj bitwomaj pola Seny

a Auerstäda dyrbjesche kralowka swójba czechyč. W měsce Schwedt trjehi kralowa swoje džeczi. Kajke sašowidjenje bě to. „Wny widzicze mje pšakazu“, prajesche wona, „ja wopšakuju sahubjenje kralowskeho wójsta. Wono njeje nadzije dopjelnišo, kotrež běšche kral na njo stajš. Widžu twar na jnym dnju saniczeny, na kotrehož natwarjenju su sławni mužojo pšes dwaj lětstotkaj džekali. Njeje wjazy žane pruste kralestwo, žane pruste wójsto, žana narodna šwalba. Ach mojej šynaj“, i tym šo wona wobroczi k swojimaj najštaršimaj šynomaj, posdžišchemu kralej Bjedrichej Wylemej IV. a thěžorej Wylemej I., „wój staj hižo tak staraj, so móžetaj tute czežke domapytanje wopšchijecž. Dopomntaj šo junu, hdyž waju macž wjazy žiwa njebudže, na tutu nješbožownu hodžinu. Dajtaj k mojemu dopomnjenju šwoje šylšy bježecž, kaž ja nětk w tutym žalostnym wolomitnjenju šylšy ronju štaženja mojehe wótžneho kraja dla. Njebudžtaj paš se šylšami šamymy špokojenaj. Štutfujtaj, rošwiltaj šwoje možy. Šsnano šo špuschczi jandžel pšton pruskeho kraja na waju dele. Wušwobodžtaj potom šwój lud wot poniženja, do kotrehož je nětk podaty!“

Wšchezo dale dyrbjesche kralowka swójba czechyč, najpriedy do Königsberga. Tam kralowa šthori. „Tyfus, tuta šta šthoroscž“, tak powjeda jejny lěkar dr. Šufeland, „šapšchimny tež našču kralowu, kotruž wšchitzy i wutrobu lubujemy. Wona běšche jara šthora a nihdy njebudu na nóz wot 22. dezembra 1806 šapomnicž, hdyžž bě w šmjernej strachocze, ja pšchi njej wachowach a tajki žalošny wichor šurowjesche, šo šwišle stareho hroda, w kotrymž kralowa ležesche, wottorhny. Š Božeje hnady šo i njej pócžnje polěpšchowacž. Ale nahle pšchindže powjesčž, šo šo Franzowšojo pšchibližuja. Wona prajesche: „Šhžu radšcho do Božeju rukow, dylžli do rukow tutych cžłowjekow, padnyčž“. A tak bu wona 5. januara 1807 pšchi šurowej šmje, pšchi žalostnym wichorje a šněhowym njewjedrje do woša donješena a 20 mil daloko do Memela wješena. Ššmy 3 dny a 3 nožy k temu trjebali a bčchmy wodnjo wot morja a njewjedrow wobhroženi, w nožy paš dyrbjachmy w najhubjenišchich kwartěrach pšchenozowacž. Přěnju nóz ležesche kralowa wó štwje i rošbitymy wotnamy, pšes kotrež wětr na jejne ložo šněh wješesche, hješ pošhlnjazeje jědže. Tajku nusu hišcže žana kralowa njeje wustala. Pšchi tym paš wona šwoje dobre myšle a šwoje dowěrjenje na Boha wobšhowa. Šejna šthoroscž na tutym šthym pucžowanju wotebjerasche. 8. januara pšchijědžechmy do Memela, přěni ras šwěcžesche šlōncžko a wobšwěcžesche město, hdyžž dyrbjesche šo našche žiwjenje pšcheměnicž; šmy jo jako Bože šjewjenje horiewšali.

Běšche wjele šchizja a žaloscže, tak, šo kralowa šwojemu naněj pišche: „Š nami je i kōnzom, hacž runje niz ša wěcžnje, dha tola nětk. Ššym šo do Božeje wole podaka, a tuto podacže je moju njeměrnju wutrobu šmērowašo. Ššym nětk tež pošnaša, šo šo wšcho tak štačž dyrbjesche, kaž je šo štašo.“

W wošebje czežkim cžasju pišche wona šwojemu naněj: „Bóh wě, hdyž pohrjebana budu, i czežka w pruskej šemi.“

We wšchaj žaloscži a thšchoscži běšche jenicžke městacžko, hdyžž mēr šnježesche, a to bě domjaze žiwjenje w kralowškej šwójbje. Wo tym pišche kralowa šwojemu naněj: „Nady šhšchicže, luby nanko, šo nješbože, kiž je naš potrjehiško, do našcheho mandželškeho a domjazeho žiwjenja pšchisčšo njeje, a šo je wjele wjazy to šame wobtwjerdžiko. Kral, tōn najšprawnišchi cžłowjek, je dobrocžiwišchi a lubošnišchi, dylžli hdy, haj, móžu škoro prajicž, wōn je ke mni kaž nawoženja k šwojej njewjesčzi; wjazy w jeho štutfach, dylžli w jeho šłowach pošnawam luboščž a pocžesčžowanje, kotrež wōn mi we wšchēm wopokasuje a halle wčera se šwojimaj šwěrnymaj woczomaj na mnje hladajo prajesche ke mni: Ty, luba Luisa, šy mi w nješbožu hišcže lubšča a drōžšča. Nětk wēm se šwojeho šamšneho našhonjenja, šchto na tebi mam; njech wonach wichor šurowi, hdyž jenož w našch mandželštwje wjedro je a wostanje.“

Šašo do Barlina! To běšche kraloweje wutrobne žadanje. To paš bu halle na kōnzu lěta 1809 dopjelnjene. 23. dezembra kral, kralowa a jeju džeczi do Barlina šwjedženšy cžehnjechu. „Dženša“, tak powjeda „šary Heim“, tamny šlawny Barliški lěkar, dženska šo žyše město hibasche. W dwēmaj popoldnju pšchindže našch lubowaný kral i kralowu po 3lětnej njepšchitomnosčzi šašo do Barlina. Ša wohladach se šwojej šwójbu šwjedženške pšchicžehnjene a hibanje tak wjele wykaznych ludži. Šlakanje běšche mi bližšche, dylžli wješele.“

„Žadanje po mojej domišnje“, tak běšche kralowa šwojej šotsje pišaka, „čžeri mje do Barlina a do mojeho lubeho Charlottenburga.“ Nětk běšche w Barlinje. (Škōncženje.)

Šswjedžen šemrjetny.

Šioba 17. štam.

Štōš: Šchtož Bohu wješšchemu šo poda.
My štejimy pšchi našchim rowje,
A njom' kōžda krocžel bliže dže;
Bóh postaji po šwojim šłowje
To město, kiž naš pšchitryje.
Šaj, přjedy hacž šej myšlimy,
Dha hižo w rowje ležimy.

My dyrbimy na kōždym měsce
Ššej pomyšlicž: Našch row tu je!
Ššo pšchihotowacž k njemu wěcže;
Ššmjerčž rucže naš k njom' dowjedže;
Šaj kōžda přjeschče hromada
Ša row naš štajnje dopomnja.

Hdyž štejimy pšchi druhim rowje,
Šhžyl dha ty na šwój šapomnicž?
Ššnadž ša tebe šo městno šhowje,
Šdžez štejšch, to čhžyl wopomnicž!
Šod rowom i tymi runašch šo
A džeržišch i nimi towarštwō.

Šchtož mudry je, tōn pšchi tyč rowach
Ššej myšli: „Tu šu šhowani
Šich wjele tajšch, kiž ja šnajach:
Ššnadž rjad je nětko tež pšchi mni!
Ša cžłowjek šym, kaž tamny bě;
Šchtož wōn bě, budu wopravdže.“

O, Božo, kiž šy šemju wšchudže
Wšchaf našchim rowam šhotowaš,
Šdyž wobhladamy rowy druhdže,
Wny mudrosčž kōždy šašhowaš:
Dženš strowy šym, džensčž cžerwjeny,
Ššnadž jutšje blědy, šemrjetny.

Šich wjele šmy tu pšchewodželi.
To, šchtož šo wčera druhim šta,
Š tym šnadž šmy dženska potrjeheni:
Tōn row tu je, naš dopomnja!
Duž daj nam myšle wobštajne,
Kiž šu pšesčž k šmjerčzi hotowe.

Bóh pomhaj, šo lošcht pohrjebamy,
Kiž row nam cžini žalostny,
Šo šeluka we myšlach mamy;
Tōn row nam cžini wješelny;
Šo junu na tym šudnym dnju
My i rowow džemy k žiwjenju.

E. Š.

Š knižkow „Nowe Trōjniki“ na pruhu wotcžišcžane, kotrež šu w wudawarňi „Šserbškich Nowin“ po 30 np. dostacž.

Šswjaty wōtcženajš.

Šhěžor Augustuš běšche pōhan, a pōhanjo bčchu tež jeho radžicželjo. Šedyn i nich, wošebje mudreho pēkneho ducha, bě pošlesy pšchischoš do wyškofich lět. Duž wustupi i thěžora šlužby. Augustuš jeho jara njerady puschczi, tola pošna, šo teho šlabeho šchědžiwza njemōže dlěje do rady nucžicž. Šdyž pošles na roššhad pšchindže, prošesche thěžor: „Luby mój pšchecželo, hišcže daj mi ša mnje šameho radu, kotraž by mi luba pomnjenja na tebe byla.“

Štarž wotmolwi na to: „Wyškofi knježe, šy-li hdy hněwny, ani šłowcžka i jasyta njepušcž, ani tež štufka njelcžin, přjedy dylžli pšchi šebi žylicžki abejzei wušpěwal nješšy!“

Ša rada šo někomužtuli našmēschna šda. Šola mēšesche ša teho pōhana dobrých wupłodow, a někotryžtuli pōddan je pšes nju šlowu na šchiji šthowaš, kotraž by jemu hewaš i na lenjom thěžora se šchije šlecžaka. —

W šastaršich šchescžijanskich pišmach šo namaka po šwontu podobna rada, kotruž je šchescžijanam šchescžijanski rošwucžer daš. Ša ma drje podobne woblicžo na wonu pōhanšku radu, ale pšes šaha ju nimo mērny. Tōn Boži muž je ju i tymi šłowami

napišat: „Sněwacze-li šo, njehrěščće tola! Hori-li šo hdy we waš palazy hněw, tu njedajće žanemu šłowczi se rta a žanemu czińkej niz s ruki, prjedy hač njejšće šwjaty wótczenašch pšchi šebi nutrnje prajili!“

Kotra s wobegu radow lubi šo wam, ta přenja abo ta druhu?

Ta rada, wot póhana data, pomha drje, šo njemdrota saſtanje porhač, a poſticia ſhwilki, šo ſcherſcheniſte myšle šo ſmėruja, a ſadžewa ſnano, šo njeby naš nahleńz a pšechwat do šlepych njeſkutkow ſtorhnył. Ale mamy bješ dwėla wěšte, hač naš ta dobyta ſhwilka doſč ſmėruje?

Ta rada pač, kotraž je data wot woneho wuczerja ſcheczijanſkeje zyřkwe, je ſpomozna bješ wšeho dwėla. Maš-li šo po nej, linješ do teho wohenja, kotryž šo w tebi s pšomjenjom hori, wody s promjenjom. A njemdre pšomjenja hnėwa s tym ſhaſheja. Ššo wě, mamy tu wótczenašch tač ſpėwacž, kač šo k wšemu modlenju ſlušča, mjenujzy niz jeno s hočju hubow, ale s nutra wutrobny. Hač dotal mořwjachmy wo tym, kač móže nutrnny wótczenašch wobaracž hrošnym ſłowam a ſkutkam. Tola niz jeno pšchi tajkič ſapnjenjach ſamych ſluži wón tač derje. Čžaſto teč tam, hdžėž bėchu ſurowe myšle, ſažrane ſłoby, ſaſatke ſaſadny, bėšche nutrnny wótczenašch druhdy kač Bože hrejšze ſłónczto, kiž lodowe ſchřuty pšchewinycž wě, byrnjež najſtruczišche byle.

A dołozku k temu tji pšchikady wšimny.

1.

W bohatej wšy, kotrejež mjeno woſjemicž njecham, bėšche nahladny kubleč. Žako ſamožny bėšche bórny teč naduty a hordy. Wlyšchczičž šo w ludžazych woczach, a klincžecž w ludžazych wuſchach, to bė jemu pšchėš wšchitko. A czertej šo radži, šo teho czeſčelakomža lepi a w potajnym do winy torhny. Ta budjeſche ja teho horducha ſmjerdžatu hanibu mėta, by-li ludžom do huby pšchikšla.

Wón teho dla tykaſche do teje huby, kotraž by wo tym pšchikřnytm nječzińku powjedacž mohla, pońnicžke mořchnje. Tola tajenka na dołhe cžařy ſakřta njewoſta. Wo nej ſařlyšchawſchi, poča kralowſti ſudnik tu ſawřenu wėž wotřwacž a dohlada šo pšchi tym, kaſteje wohidy ma pšched šobu. Tón horduch bu do ſuda wſaty. Tu jemu do woczow tykaču, kaſki je njeſchwarny hanibny winnik. Hordocž pač ſpjecžowaſche šo, tač šo šo nanihdy nočžyſche wuſnacž. Duž bu na pšchikšahu hnaty. Budžiču pjenjeſy jeho wėž ſarunacž mohle a wona na tajke waſchnje pšched ſwėtom ſchowana byla, ſchto by jemu wo mėch toleri bylo? Wjenjeſlakomnočž njebėšche na jeho požadach s knjeſom, ale czeſčelakomnočž ſtamjenczi jeho ſwėdomje. Wón šebi do hłowy ſadži: „Radſcho pšchikšaham ſaſchnje, dyžli bych ſwėtej na woczı s wo- płuſtom křodžik.“

W tehdyſchich lėtach knježachu wichelake ſakonje, wot kotrychž ſu někotrežtuli dženſa wotſtronjene. Mješ tymi je teč tón wuſtaw, šo ma do wažneje pšchikšahi duchowny předar roſprawu dawacž. Wón dyrbi roſeſtajecž, kač ſwjaty ſkutk pšchikšaha je, a potom, kač ſatraſchny njeſkutk šo s ſaſchnej pšchikšahu hrešchi.

Maſajtra mėjeſche nětko tón ſaſakly twjerdula do mėſta jėcž, dolečž bė pšchikšahny dženı. Maſajtra dyrbjeſche po tajkim jeho tón ſudniſki duchowny pšched ſebje wſacž, prjedy hač bu pšchikšahane. —

Spowjedny wótz jeho wořady bė šebi wěſty, šo tón ſtrucženy ſhřobolač njeda šo zuſemu předarje hnučž. Wón šo do pšchikšahi ſhřobli, a ta budže pšchecžiwu Bohu.

Podobne k wėře, šo temu ſhřoblichej najpředy wutroba puřotafche, dolečž wón hiſchcže hewač wšchón ſkaženy njebė. Wořadny duchowny pač bė teje wėzy dla njemėrnny. Myšle honjachu jeho, šo hiſchcže dženſa by k wonemu kublerje w wutrobu kapač. Wón k Bohu ſdyčujo džeſche.

Wón rėcžeſche je ſwojim ſpowjednym ſynom, kač bė jemu s ducha do ducha date, a proſheſche s hłubokim hnučžom, šo tola Bože dla njeby do czerťowych kořydlow ſupil. Ale wšchė proſtwy a napominanja wotſtatowachu wot teje twjerdeje duſche, kač křepjelki Božeho deſchcža s kopjenow pjerſcha, kotrež ſu s jėdojtej pomjedžu proſte.

Kubleč pšchi ſwojim woſta: „Wješ winy hrešcha šo na mnje. Kač dyrbial taſteje haniby pšched ſwėtom nořycž, hdžž tola žaneje ſwinowač njejšym? Wobſteju na tym, šo budu pšchikšahacž!“

Duſchepaſtyrja tojachu wutrobne ſnyſki. Wón pomyřli: „Dyrbi tón njeſbóžny cžłowječ na ſtary hreč hiſchcže nowy a žadkawiſchi kopicž? Dyrbi dla ludžazych jařkow šo Boha wotřez a do helſkich pšomjenjom ſjėcž?“

S dobom šo jemu w myřlach ſařwėtli, kač njebieſta pruha pšchėš mřlu. Wón ſtany, šo k temu twjerduchej ſbliži, ſtyřnjenej ruzy jemu na hłowu ſloži, a wóřje šo poča wótczenašch modlicž.

A jako wón s rořhnutym duchom a s nucžerſkim hłošom pomaku prajeſche proſtwu po proſtwje, pšchje ſnutſkowne rjenje tu ſařakku wutrobu. Hdžž bė tón modleč s nutrnym hamjenjom ſłónczič, ſchepjeſy pšchėš tu prjedy tač želeſnu wutrobu ržachu a ſlyly šo žórlachu s woczow. S roſkacžom ſwojeje winy šo wu- ſnawiſchi wón tu bješbóžnu pšchikšahu puſchcži, kotruž bė naſajtra pšchikšahacž chžyl. —

Šchto je w duchu tač ſlepy, šo njeby tu widžak, kaſku ma nutrnny wótczenašch njebieſku móž?

(Šłóncženje pšchichodnje.)

Selene w pšneje nařmje.

W novembrje 1892 šo kuſt won wuřhodžowacž džeč, dolečž bėšche jara rjenje. Ža šo do wulkeho bliſko mėſta ležazeho parka podach a šo wulzy jara dživach, šo bėchu wulke trawniſchcža hiſchcže tajke rjane ſelene. Njebyču-li tam ſchto my a kerli bješ liſčja ſtač, bych šebi myřlicž mohł, šo ſmy w rjanym lėtnym cžařu žimi. A woprawdže bėšche to něſchto wurjadne, šo bėšche trawa hiſchcže tajka ſelena, dolečž bėchmy horzy lėtni cžař pomėli, kotrehož dla bė teč ſahe nařmja k nam doſchla. Kač pšchidže, šo tam trawa tač dołho ſelena woſta? Tola jenož teho dla, dolečž bė šo wořebita proža nałožika, dolečž bė ſařrodnik traw- niſchcžo nimale kóždy dženı pokrjepil. Wona wſchak bėšche wulka proža byla — ale proža bėšche šo derje ſapłacžika — napohlad ſeleneje trawy w tym cžařu wóřko wořebje wotſchewjeſche.

Njechamy šebi s teho dobreje wučžby ſa naſche ſnutſkowne duchowne žiwjenje wſacž? Njemóžemy šebje teč pšchi wſchitkič ſmudžazych ſłóncžnych pruhač, pšchi wſchej horzocže ſrudobny, pšchi wſchitkič wichorach a njewjedrach czerſtwyč ſdzeržecž? My dyrbimy šebi jenož na to myřlicž, šo šo ſwėru ſa naſchu wutrobu a naſche ſnutſkowne žiwjenje poſtaramy. Hdže je woda namkacž k wobkřepjenju, to ty wėšch, mój ſcheczijanu. „Boža ſtudnicžka ma wody doſč“ (Wř. 65, 10) a „pola tebe je to žime žóřto“ (Wř. 36, 10), praji hižo pſalmiſta. D kač žóřli šo žiwa woda jařnje a bohacže s Božeho ſłowa. Kač wotſchewi wutrobu, kač pořlyni ſnutſkowneho cžłowječa, šo šo pšchezo bóle a bóle wob- twjerdži, šo žane horjo ſnutſkowne žiwjenje wuřuſchicž a ſtwjerd- žicž njemóže. Proža drje je, šebi wſchėdnje po tu wodu hič a ſařrodku naſcheje wutrobny wobkřepicž. Ale wuſpėch je wjeřchi, hač nałoženy cžař a proža. „Čži, kiž ſchcžėřjeni ſu w Knjeſo- wym domje, budža w pšchitwarach naſcheho Boha šo ſaſelenicž. A hač runje šo ſeſtarja, dha wſchak budža kčėcž, pšodni a czerſtwi woſtanu.“ (Wř. 92, 14. 15.)

Njedajće nam pšchi nařhim dobrym žiwjenju wuſtacž.

Wo Alfređe Wulkim, kiž bėšche s jendželſkim kralom, šo powjeda, šo je šo w bitwje, Daniſkim podležawſchi, do wopuſchcže- neho hroda podač. Tam proſheč wo hrodowe durje klapaſche a wo ſmilny dar proſheſche. Kralowa kralej ſjewi, šo je tu jenož hiſchcže jena pokřota křleba a šo je teč mačo nadžije, šo šo po žyřobu wupóřłani mužojo s pořnyimi forbami domoj wrócža. Ale kral džeſche:

„Daj křudemu połozju. Tón, kiž je s pječ pokřotami a dwėmaj rybomaj 5000 ludži nařycžil, Křryſtuř, Knješ njebieřow a ſemje, móže teč ſbyřknu połozju ſa nař tač požohnowacž, šo nam dořahnje a nař wſchitkič nařycži, haj, šo ſamo hiſchcže něſchto ſbyřkne woſtanje!“

Tač proſheč ſwój dar doſta a ſbožowny wotėndže. Wóř pač ſmilnoſež bohacže ſapłaczi; pšchetož kralowi póřli šo s bohatej žyřobu domoj wrócžiču a teho pobožneho krala wėra njebu ſa- hanibjena.